

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Кирилович О. Ф.

старший викладач кафедри теорії та методик початкової освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»
ORCID ID: 0000-0002-4597-2546

Сойко І. М.

кандидат педагогічних наук, доцент,
декан педагогічного факультету,
доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»
ORCID ID: 0000-0003-1502-6011

У статті теоретично обґрунтовано шляхи формування медіаграмотності учнів початкових класів на уроках мовно-літературної освітньої галузі. Розкрито теоретичні аспекти медіаграмотності та її роль у сучасній освіті. Визначено, що медіаграмотність – це інтегральна компетентність особистості, що передбачає здатність до критичного аналізу, оцінки, створення, інтерпретації та свідомого використання інформаційних ресурсів у різних медіасередовищах. Вона охоплює розуміння особливостей функціонування медіа, ідентифікацію маніпулятивних технологій, розпізнавання фейкової інформації, а також усвідомлення етичних аспектів комунікації. Досліджено, що через вікові психологічні особливості (недостатньо сформоване критичне мислення, підвищену емоційну чутливість, схильність до наслідування та слабкий контроль імпульсивної поведінки) молодші школярі стають особливо вразливими до маніпулятивного контенту, дезінформації та агресивних візуальних образів. Визначено, що потенціал мовно-літературної освітньої галузі для розвитку медіаграмотності учнів початкових класів полягає в інтеграції традиційних навичок роботи з текстами, мовленнєвої культури та літературного аналізу із сучасними вимогами до медіакомпетентності. Літературні твори є матеріалом для навчання аналізу інформації, вони можуть слугувати ефективним засобом формування навичок безпечної комунікації у молодших школярів. На основі аналізу науково-методичної літератури розроблено класифікацію методів і прийомів формування медіаграмотності здобувачів освіти. Методи поділяємо за рівнями пізнавальної діяльності (пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемні, пошуково-дослідницькі), за джерелами знань (словесні, наочні, практичні), на інтерактивні методи (групові, рольові ігри, творчі завдання), методи критичного аналізу інформації (аналіз новин, «Кубик Блума»), методи роботи з інформацією (ментальні карти, вебквести).

Ключові слова: медіаграмотність, медіаосвіта, початкова освіта, критичне мислення, інформаційна безпека, мовно-літературна освітня галузь.

Kyrylovych O. F., Soiko I. M. Ways of forming media literacy of primary school students in language and literary education

The article theoretically substantiates the ways of forming media literacy in primary school students during language and literary education lessons. Theoretical aspects of media literacy and its role in modern education are revealed. It is determined that media literacy is an integral competence of an individual, which includes the ability to critically analyze, evaluate, create, interpret, and consciously use informational resources in various media environments. It encompasses understanding the functioning of media, identifying manipulative technologies, recognizing fake information, and being aware of the ethical aspects of communication. The study indicates that due to age-related psychological characteristics (insufficiently developed critical thinking, increased emotional sensitivity, a tendency to imitate, and weak impulse control), younger students are particularly vulnerable to manipulative content, misinformation, and aggressive visual imagery. It is established that the potential of the language and literary education sector for developing media literacy in primary school students lies in integrating traditional text-processing skills, speech culture,

and literary analysis with modern media competency requirements. Literary works serve as materials for learning information analysis and can be an effective means of developing safe communication skills among younger students. Based on the analysis of scientific and methodological literature, a classification of methods and techniques for forming students' media literacy has been developed. The methods are categorized by levels of cognitive activity (explanatory-illustrative, reproductive, problem-based, inquiry-based), by sources of knowledge (verbal, visual, practical), interactive methods (group work, role-playing games, creative tasks), methods of critical information analysis (news analysis, Bloom's Cube), and information processing methods (mind maps, web quests).

Key words: media literacy, media education, primary education, critical thinking, information security, language and literary education.

Вступ. Швидкі зміни у сфері технологій, що відбуваються в умовах глобалізації інформаційного простору, суттєво впливають на всі аспекти сучасного життя. Інтернет став незамінним інструментом для комунікації, доступу до інформації, розваг і навчання, однак ці зміни несуть із собою нові виклики, особливо для молоді. Дослідження Індексу взаємодії молоді з інформацією (Youth-Focused Vibrant Information Barometer, Y-VIBE), проведене в рамках програми «Мріємо та Діємо», виявило низький рівень медіасвідомості серед молоді, що є тривожним сигналом для суспільства й освіти зокрема [8].

Саме тому одним із ключових завдань педагогів у XXI столітті є виховання особистості, здатної впевнено орієнтуватися в потоці різнопланової інформації, критично її оцінювати та відповідально на неї реагувати. Це зазначено в Законах України «Про освіту» (2017), «Про повну загальну середню освіту» (2020), Концепції «Нова українська школа» (2016), Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (2016), Державному стандарті початкової освіти (2018) та в інших нормативно-правових актах.

Вивчення наукової літератури засвідчує, що дослідженням цієї проблеми займалися такі науковці та медіадидакти: О. Волошенюк, О. Гороховський, О. Литвиненко, Л. Кульчинська, Л. Петрик, Г. Нерсисян, О. Рекун, О. Шкоба, В. Іванов та ін. Проблеми медіаосвіти та медіаграмотності учнів початкової школи досліджують О. Антонова, Т. Бакка, В. Голощапова, Г. Дегтярьова, О. Савченко, С. Сисоева та ін. Однак стрімкий розвиток інформаційного суспільства та модернізаційні зміни в освіті постійно спричиняють появу нових викликів у цій сфері, потребуючи їх наукового аналізу та практичного вирішення.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні шляхів формування медіаграмотності учнів початкових класів на уроках мовно-літературної освітньої галузі.

Завдання дослідження:

1. Розкрити теоретичні аспекти медіаграмотності та її ролі у сучасній освіті.
2. Визначити потенціал мовно-літературної освітньої галузі для розвитку медіаграмотності учнів початкових класів.
3. Розробити класифікацію методів і прийомів формування медіаграмотності здобувачів освіти.

Методи та методики дослідження. У статті використано такі методи: теоретичний аналіз наукової літератури, чинних нормативних документів; спостереження, порівняння, синтез, класифікація, абстрагування та конкретизація, узагальнення.

Результати та дискусії. Проблема формування медіаграмотності привертає увагу широкого кола науковців, методистів і педагогів як в Україні, так і за її межами. Український науковець з питань медіаосвіти В. Іванов визначає медіаграмотність як сукупність мотивів, знань, умінь і можливостей, що сприяють добиранню, використанню, критичному аналізу, оцінюванню та передаванню медіатекстів різних форм, жанрів [7, с. 10]. За словами С. Лівінгстон, медіаграмотність передбачає уміння аналізувати мультимедійні тексти, орієнтуватись в їх гіпертекстуальності, зокрема в їх анархічній організації; уміння синхронної комунікації та інтерактивності, враховуючи культурне розуміння й інклюзивність інформації; уміння дотримуватись візуальної естетики за використання бриколажу [15, с. 8]. На нашу думку, найбільш повним є визначення медіаграмотності, подане в новій редакції Концепції впровадження медіаос-

віти в Україні: «Медіаграмотність – складова медіакультури, яка торкається вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе та спілкуватися за допомогою медіазасобів, успішно здобувати необхідну інформацію, свідомо сприймати та критично тлумачити інформацію, отриману з різних медіа, відділяти реальність від її віртуальної симуляції, тобто розуміти реальність, сконструйовану медіаджерелами, осмислювати владні стосунки, міфи й типи контролю, які вони культивують» [9]. На основі проведеного аналізу наукової літератури з проблеми дослідження можемо зробити висновок, що медіаграмотність – це інтегральна компетентність особистості, що передбачає здатність до критичного аналізу, оцінки, створення, інтерпретації та свідомого використання інформаційних ресурсів у різних медіасередовищах. Вона охоплює розуміння особливостей функціонування медіа, ідентифікацію маніпулятивних технологій, розпізнавання фейкової інформації, а також усвідомлення етичних аспектів комунікації.

Сучасний інформаційний простір характеризується високою інтенсивністю медіавпливів, що особливо позначається на дітях молодшого шкільного віку. Через вікові психологічні особливості – недостатньо сформоване критичне мислення, підвищену емоційну чутливість, схильність до наслідування та слабкий контроль імпульсивної поведінки – вони стають особливо вразливими до маніпулятивного контенту, дезінформації та агресивних візуальних образів.

Крім того, когнітивні особливості дітей цього віку, зокрема обмежена здатність до аналізу складних логічних зв'язків і низький рівень медіарефлексії, ускладнюють розрізнення правдивої та хибної інформації. Негативний вплив можуть мати й надмірне споживання медіаконтенту, що призводить до інформаційного перевантаження, зниження уваги, порушень сну та соціальної ізоляції. За даними ЮНІСЕФ Україна (2023), 65% дітей віком 6–13 років стикаються з деструктивним контентом у соцмережах (насильство, пропаганда, фейки) [6] і водночас 92% дітей віком до 12 років уже є постійними інтернет-користувачами [12]. У зв'язку із цим питання формування

медіаграмотності дітей молодшого шкільного віку набуває особливої актуальності.

Зазначимо, що відповідно до положень сучасних вітчизняних законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, Концепції «Нова українська школа» та Державного стандарту початкової школи молодший школяр «має: орієнтуватися в сучасному медіапросторі; розуміти основні принципи функціонування різних видів засобів масової інформації; розрізняти інформацію за рівнем впливу на особистість, аналізувати й оцінювати медіаповідомлення; розшифровувати та використовувати закодовану в медіаповідомленнях інформацію; знати правила культури спілкування в інформаційному суспільстві та методи захисту від можливих негативних впливів у процесі масової комунікації; збирати, обробляти, зберігати та передавати інформацію з медіаджерел; самостійно створювати медіаповідомлення» [4, с. 15]. У Типовій освітній програмі за редакцією О. Савченко змістова лінія «Досліджуємо медіа» спрямована на те, щоб «навчити школярів інтерпретувати, аналізувати й критично оцінювати інформацію, яку подають медіатексти, і застосовувати її у процесі створення власних медіапродуктів» [13].

Медіаграмотність пов'язана з комунікативною компетентністю, тобто:

- здатністю орієнтуватися в різноманітних ситуаціях спілкування;
- спроможністю ефективно взаємодіяти з оточенням завдяки розумінню себе й інших у постійній видозміні психічних станів, міжособистісних відносин і умов соціального середовища;
- адекватною орієнтацією людини в самій собі – власному психологічному потенціалі, потенціалі партнера, у ситуації;
- готовністю і вмінням будувати контакт із людьми; внутрішніми засобами регуляції комунікативних дій;
- знаннями, вміннями і навичками конструктивного спілкування;
- внутрішніми ресурсами, необхідними для побудови ефективної комунікативної дії у визначеному колі ситуацій міжособистісної взаємодії [14, с. 361–362].

На думку О. Вашуленко, технологія медіаосвіти в початковій школі передбачає чотири

основні види діяльності: 1) формування навичок сприймання медіапродуктів; 2) інтерпретація результатів сприймання, оцінка побаченого, почутого; 3) отримання знань про кожний засіб комунікації, його мову, засоби виразності; 4) творча діяльність на основі використання різних медіапродуктів, створення власного медіапродукту [2].

Дослідники Н. Гудима, Н. Мелекесцева й О. Ковальчук виокремлюють три напрями роботи з медіа на уроках мовно-літературної освітньої галузі: 1) використання медіапродуктів для розвитку різноманітних видів мовленнєвої діяльності; 2) дослідження медіатексту; 3) створення простих медіапродуктів [3].

Мовно-літературна освітня галузь має потенціал для застосування медіатехнологій на уроках. Головним завданням учителя при цьому є створення умов, за яких учні зможуть провести максимальну паралель між літературою та реальним життям [5]. На нашу думку, потенціал мовно-літературної освітньої галузі для розвитку медіаграмотності учнів початкових класів полягає в інтеграції традиційних навичок роботи з текстами, мовленнєвої культури та літературного аналізу із сучасними вимогами до медіакомпетентності. Розглянемо їх детальніше.

Літературні твори є матеріалом для навчання аналізу інформації: визначення голов-

Таблиця 1

Методи формування медіаграмотності здобувачів освіти

Категорія методів	Конкретні методи та прийоми	Опис та цілі методу
За рівнями пізнавальної діяльності		
Пояснювально-ілюстративні	Лекції, демонстрації, розповіді про медіа	Надання базових знань про медіа, їх види, функції та вплив
Репродуктивні	Виконання завдань із використанням медіа (наприклад, створення презентацій, робота з текстами)	Закріплення знань через практичну діяльність
Проблемні	Аналіз медіатекстів, обговорення проблемних ситуацій у медіа	Розвиток критичного мислення через аналіз інформації
Пошуково-дослідницькі	Пошук інформації, створення проєктів, дослідження медіаджерел	Розвиток самостійності, творчості та вміння працювати з інформацією
За джерелами знань		
Словесні	Бесіди, дискусії, лекції, розповіді	Розвиток комунікативних навичок і вміння аргументувати свою думку
Наочні	Демонстрація відео, фото, інфографіки, ілюстрацій	Покращення сприйняття інформації через візуальні образи
Практичні	Створення медіапродуктів (відео, аудіо, постерів, коміксів)	Розвиток творчих навичок і вміння працювати з медіаінструментами
Інтерактивні методи		
Групові ігри	«Паркування», «Дизайнерський колаж», «Машина часу», «Віриш мені чи ні?» тощо	Розвиток співпраці, творчості та критичного мислення через колективну діяльність
Рольові ігри	«Новини», «Репертуар», «Телеведучий» тощо.	Знайомство з професіями в медіа, розвиток артистичних і комунікативних навичок
Творчі завдання	Створення листівок, коміксів, колажів, анімацій, відеороликів тощо	Розвиток творчого мислення та вміння працювати з медіаінструментами
Методи критичного аналізу інформації		
Аналіз новин	Обговорення новин з телебачення та соціальних мереж	Розвиток критичного мислення та вміння аналізувати інформацію
«Кубик Блума»	Використання питань різних рівнів складності для аналізу медіатекстів	Розвиток аналітичного мислення та вміння ставити питання
Методи роботи з інформацією		
Ментальні карти	Створення інтелектуальних карт для структурування інформації	Розвиток логічного мислення та вміння систематизувати інформацію
Вебквести	Пошук інформації в інтернеті за певним алгоритмом	Розвиток навичок пошуку й аналізу інформації в мережі

ної думки, авторського задуму, прихованих смислів, порівняння різних інтерпретацій тексту (твір, мультфільм / фільм, аудіокнига), створення власних альтернативних версій творів, навчання розрізняти факти й художню вигадку. Також аналіз літературних текстів може слугувати ефективним засобом формування навичок безпечної комунікації у молодших школярів. У процесі навчання доцільним є розгляд художніх творів, у яких персонажі стикаються з обманом або маніпуляцією. Зокрема, аналіз ситуацій, коли герої стають жертвами введення в оману. Крім того, важливим методичним підходом є створення учнями «пам'яток» із правилами медіабезпеки. Цей процес може ґрунтуватися на аналізі літературних творів, де персонажі опиняються у складних комунікативних ситуаціях.

На основі літературних творів можна створювати буктрейлери, комікси, інфографіку, аудіозаписи віршів, відеоінсценізації улюблених сцен. Важливим є аналіз ілюстрацій до творів: варто порівняти, як візуальний образ впливає на сприйняття сюжету.

Одним із ключових методів формування основ медіаграмотності є застосування різноманітних педагогічних форм, методів, прийомів і засобів, які сприяють цілеспрямованій та мотивованій медіаактивній діяльності учнів. Різні методи формування медіаграмотності можуть бути класифіковані за рівнями пізнавальної діяльності та джерелами знань. На основі аналізу науково-методичної літератури [1; 10; 11] нами визначено такі методи формування медіаграмотності здобувачів освіти (табл. 1).

Список використаних джерел

1. Антонова О. Дидактичні основи формування медіаграмотності в учнів початкової школи. 2020. Київ : Генеза. 96 с.
2. Вашуленко О. Використання медіатекстів у підручнику літературного читання для початкової школи. *Problems of the modern textbook*. 2024. № 32. С. 336–351. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2024-32-336-351> (дата звернення: 24.02.2025).
3. Гудима Н. В., Мелекесцева Н. В., Ковальчук О. В. Формування медіаграмотності молодших школярів на уроках мовно-літературної освітньої галузі як одне із актуальних завдань Нової української школи. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки»*. 2023. № 1. С. 32–42. URL: <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/handle/123456789/2912> (дата звернення: 02.01.2024).
4. Державний стандарт початкової загальної освіти. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
5. Єфіменко А., Ішутіна О. Робота з медіатекстом на уроках мовно-літературної освітньої галузі як метод формування медіаграмотності молодших школярів. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2021. № 1 (14). С. 125–132. <https://doi.org/10.31865/2414-9292.14.2021.236601>.

Висновки. Отже, Нова українська школа ставить перед собою завдання підготовки учнів до життя в інформаційному суспільстві, де важливими є вміння критично аналізувати інформацію та розпізнавати правдиві джерела. Через вікові психологічні особливості діти молодшого шкільного віку є особливо вразливими до маніпулятивного контенту, дезінформації та агресивних медіаобразів. Медіаграмотність загалом розуміють як здатність до критичного аналізу, оцінки, створення й інтерпретації інформації в різних медіасередовищах. Вона стосується розуміння функціонування медіа, ідентифікації маніпулятивних технологій, розпізнавання фейкової інформації та дотримання етичних норм комунікації. Формування медіаграмотності передбачає не лише розвиток технічних навичок, а й виховання етичних принципів роботи з інформацією. Важливим є навчання дітей розрізняти правдиву та хибну інформацію, протистояти маніпуляціям та бути відповідальними учасниками медіапростору. Це особливо актуально в умовах високої інтенсивності медіавпливів і зростання кількості деструктивного контенту. Мовно-літературна освітня галузь має значний потенціал для розвитку медіаграмотності через інтеграцію традиційних навичок роботи з текстами та сучасних медіатехнологій. Літературні твори можуть слугувати матеріалом для аналізу інформації, розвитку критичного мислення й формування навичок безпечної комунікації.

Подальші дослідження в цьому напрямі можуть бути спрямовані на розроблення діагностичних методик визначення рівня медіаграмотності здобувачів початкової освіти.

6. Звіти і публікації. *UNICEF*. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/reports> (дата звернення: 24.02.2025).
7. Іванов В., Іванова Т. Медіаосвіта і медіаграмотність як актуальні тенденції виховання сучасної молоді. *Збірник статей методологічного семінару «Медіаосвіта в Україні: наукова рефлексія викликів, практик, перспектив»*. Київ, 2013. С. 25–44.
8. Індекс взаємодії молоді з інформацією (Y-VIBE). URL: <https://mriemotadiemorazom.org/research> (дата звернення: 24.02.2025).
9. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. 2016. URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontsepsiya-vprovadzhennya-mediaosvity-v-ukraini-nova-redaktsiya/> (дата звернення: 02.01.2024).
10. Медіаграмотність та критичне мислення в початковій школі: посібник для вчителя. За редакцією Волошенюк О., Дегтярьової Г., Іванова В. Київ : ЦВП, АУП, 2017. 197 с.
11. Муковіз О., Мельничук В. Шляхи формування основ медіаграмотності в молодших школярів на уроках інформатики. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2023. № 1 (9). С. 111–120.
12. Рекомендації для батьків і освітян щодо захисту дітей у соціальних мережах та інтернеті. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/news/rekomendatsii-dlya-batkiv-i-osvityan-shchodo-zakhistu-ditey-u-sotsialnih-merezhakh-ta-interneti> (дата звернення: 24.02.2025).
13. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом О. Я. Савченко, 3–4 класи, від 12 серпня 2022 року. *Міністерство освіти і науки України*. Офіц. вид. Київ : КМУ України, 2022. 107 с.
14. Турко О. Шляхи формування інфомедійної грамотності в майбутніх фахівців із початкової та дошкільної освіти засобами курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)». *Інфомедійна грамотність – невід’ємна складова навчального процесу закладу вищої освіти* : збірник статей. Київ : Академія української преси, IREX, Центр Вільної преси, 2021. С. 360–366.
15. Livingstone S. Media Literacy and the Challenge of New Information and Communication Technologies. *Sonia Livingstone*. URL: <http://eprints.lse.ac.uk/1017/1/MEDIALITERACY.pdf> (дата звернення: 02.02.2024).

References

1. Antonova, O. (2020). *Dydaktychni osnovy formuvannia media hramotnosti v uchniv pochatkovoї shkoly* [Didactic Foundations of Media Literacy Formation in Primary School Students]. Kyiv: Heneza [in Ukrainian].
2. Vashulenko, O. (2024). *Vykorystannia mediatekstiv u pidruchnyku literaturnoho chytannia dlia pochatkovoї shkoly* [Using Media Texts in the Literary Reading Textbook for Primary School]. *Problems of the Modern Textbook*, 32, 336–351. <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2024-32-336-351> [in Ukrainian].
3. Hudyma, N.V., Mielekestseva, N.V., & Kovalchuk, O. V. (2023). *Formuvannia mediahramotnosti molodshykh shkoliariv na urokakh movno-literaturnoi osvitnoi haluzi yak odne iz aktualnykh zavdan Novoi ukrainskoi shkoly* [Formation of Media Literacy in Primary School Students in Language and Literature Classes as One of the Key Tasks of the New Ukrainian School]. *Naukovi zapysky. Seriya "Psykhologo-pedahohichni nauky"*, 1, 32–42. <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/handle/123456789/2912> [in Ukrainian].
4. *Derzhavnyi standart pochatkovoї zahalnoi osvity* (2018). *State Standard of Primary General Education*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
5. Yefimenko, A., & Ishutina, O. (2021). *Robota z mediatekstem na urokakh movno-literaturnoi osvitnoi haluzi yak metod formuvannia mediahramotnosti molodshykh shkoliariv* [Working with Media Texts in Language and Literature Lessons as a Method of Developing Media Literacy in Primary School Students]. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty, 1 (14)*, 125–132. <https://doi.org/10.31865/2414-9292.14.2021.236601> [in Ukrainian].
6. Reports and Publications (n.d.). *UNICEF*. Retrieved February 24, 2025, from <https://www.unicef.org/ukraine/reports>.
7. Ivanov, V., & Ivanova, T. (2013). *Mediaosvita i mediahramotnist yak aktualni tendentsii vykhovannia suchasnoi molodi* [Media Education and Media Literacy as Relevant Trends in the Upbringing of Modern Youth]. In *Proceedings of the Methodological Seminar "Media Education in Ukraine: Scientific Reflection of Challenges, Practices, Perspectives"* (pp. 25–44). Kyiv [in Ukrainian].
8. Індекс взаємодії молоді з інформацією (Y-VIBE). (n.d.). (2025). [Youth Interaction with Information Index (Y-VIBE)]. Retrieved February 24. Retrieved from <https://mriemotadiemorazom.org/research> [in Ukrainian].
9. *Kontsepsiia vprovadzhennia mediaosvity v Ukraini* [Concept of Media Education Implementation in Ukraine]. (2016). Retrieved from <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontsepsiya-vprovadzhennya-mediaosvity-v-ukraini-nova-redaktsiya/> [in Ukrainian].

10. Volosheniuk, O., Dehtiarova, H., & Ivanov, V. (Eds.) (2017). *Mediahramotnist ta krytychne myslennia v pochatkovii shkoli: Posibnyk dlia vchytelia* [Media Literacy and Critical Thinking in Primary School: A Teacher's Guide]. Kyiv: TsVP, AUP [in Ukrainian].
11. Mukoviz, O., & Melnychuk, V. (2023). Shliakhy formuvannia osnov mediahramotnosti v molodshykh shkoliariv na urokakh informatyky [Ways of Forming Basic Media Literacy in Primary School Students in Informatics Lessons]. *Psykholoho-pedahohichni problemy suchasnoi shkoly*, 1 (9), 111–120 [in Ukrainian].
12. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy [Ministry of Education and Science of Ukraine]. (2025). *Rekomendatsii dlia batkiv i osvitan shchodo zakhystu ditei u sotsialnykh merezhakh ta interneti* [Recommendations for Parents and Educators on Protecting Children in Social Networks and the Internet]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/news/rekomendatsii-dlya-batkiv-i-osvityan-shchodo-zakhystu-ditey-u-sotsialnykh-merezhakh-ta-interneti> [in Ukrainian].
13. *Typova osvityna prohrama, rozrobлена pid kerivnytstvom O.Ya. Savchenko (3–4 klasy)* [Typical Educational Program, Developed Under the Leadership of O.Ya. Savchenko (Grades 3–4)]. (2022). Kyiv: KМУ Ukrainy [in Ukrainian].
14. Turko, O. (2021). Shliakhy formuvannia infomediinoi hramotnosti v maibutnikh fakhivtsiv iz pochatkovoї ta doshkilnoi osvity zasobamy kursu “Ukrainska mova (za profesiinym spriamuvanniam)” [Ways of Forming Information and Media Literacy in Future Primary and Preschool Education Professionals through the Course “Ukrainian Language (for Professional Purposes)”]. In *Infomediina hramotnist – nevidiemna skladova navchalnoho protsesu zakladu vyshchoi osvity: zbirnyk statei* (pp. 360–366). Kyiv: Akademiia ukrainskoi presy, IREX, Tsentr Vilnoi Presy [in Ukrainian].
15. Livingstone, S. (n.d.). *Media Literacy and the Challenge of New Information and Communication Technologies*. Retrieved from <http://eprints.lse.ac.uk/1017/1/MEDIALITERACY.pdf> [in English].